

Újra Varanasi

Hiába nem akarok hinni magamnak, hiába nézegetem újra s újra a naptáramat, naplómat, mégis meg kell állapítanom, hogy ötvenkét óra utazás után értem révbbe itt, a már ismerős Puja Guest House-ban. Július 4-én reggel fél 9-kor indultam el Darjeelingsből, és most július 6-a, kedd van, délután 2 óra, körülbelül egy órája szálltam le a vonatról a varanasi pályaudvaron. Akárhogy számolom, ez bizony ötvenkét óra. Jó, néhány órát nem vonaton töltöttem, hanem Calcuttában, de végeredményben ez is az utazás része volt. A megérkező vonatból kiáramló tömeget, pontosabban, a tömegben előforduló külföldieket azonnal körbekapja a taxisok, riksások cápahada, és egymást túlkiabálva igyekezzenek betuszkolni járművükbe. Kitanultam már a csiziót, ilyenkor megállok, faarccal báméskodom, amíg ott nem hagynak. Mikor elcsitul a tumultus, a legtöbb taxis elment már a fuvarral, a maradékból viszonylag olcsón válogathatok. Most is így tettem, s a végén egy fiatal fiúval egyeztem meg, hogy vigyen a Pujába. Élvezettel figyelem, hogyan védekeznek itt a járműlopások ellen. Miután megérkeztünk a Puja közelébe – innen már tovább csak gyalog lehet menni, a sikátorban nem fér el a háromkerekű – egyszerűen levette a gyertyáról a gyújtókábelt, és zsebre vágta. Igen ám, de mi van akkor, ha a tolvajnál éppen van kábel? Az már legyen a tulaj baja, mindenesetre megérkeztünk a Puja-hoz, azért mondom, hogy „-tünk”, mert a riksás hozta a hátizsákomat. Ragaszkodott hozzá, én meg nem ellenkeztem. Azt a plusz 20 rupit megéri ez a kényelem, hiába, eléggé szakadt vagyok. Egy emelettel feljebb kaptam szobát, mint múltkor, így kevesebbet kell kapaszkodnom az étterembe. Ennyi csupán a változás. Erkélyem a Gangeszra néz, ablakom alatt itt vannak a lapos tetejű lakóházak, ezeken is, meg az erkélyrácson is ugyanúgy ugrálnak a majmok, mint annak idején. Első dolgom minden holmimat leszórni, részben az ágyra, részben – a nagyon piszkosakat – a földre, s máris a zuhany alatt állok. Lassan a bőröm mállik le rólam, annyi ideje áztatom magamat a langyos víz alatt. Aztán, amúgy pucéran kimegyek az erkélyre. Nem vagyok exhibicionista, semmilyen beteges hajlamom nincsen, csupán egész testemen akarom érezni a Gangeszról fújó meleg szellőt. Meg is száradok pillanatok alatt, erkélyszomszédaim sem bíjtak elő megbotránkozva szemügyre venni nem létező testi bájaimat, a majmok meg legfeljebb röhögnek. Bár pillanatnyilag azok is máshol vannak elfoglalva. De nicsak! Az alattam lévő lapos tetőn ruhák száradnak. Egy fiatal nőstény bunder kíváncsiságát fölkeltek a lebbenő ruhadarabok. Óvatosan, jobbra-balra sandítva közeledik a pimasz, aztán hirtelen mozdulattal lekap a kötélről egy füzöld kendőt. Egyik mancsával melléhez szorítja, és óriási ugrással átlendül a szomszéd tetőre. Fut a gazember, tudja, hogy disznóságot csinált. El is tűnik pillanatok alatt. Én is visszalépek az erkélyről, a punka alatt hűsölök egy rövid ideig, aztán hozzálátok kilogybolni átizzadt ruhadarabjaimat. Jól jön az erkély drótrácsa, rábogozom a szárítókötelemet, és úgy teregetem föl dolgaimat, hogy majom még véletlenül se férhessen hozzá. Tűnődöm, hogyan tovább? Az időjárás dönt helyettem: elkezd esni az eső, néhányat még dörög is. Így hát fölmegek az étterembe.

Evés után, mivel az eső is elállt, elindulok a számomra megtanulhatatlan nevű Rajendraprashad ghathoz. Utána gondolok a négy évvel ezelőtt begyakorolt útvonalnak. Ha végig megyek ezen a sikátoron, kiérek egy szélesebb útra. Ugyan sikátor ez is, de itt elfér egy zebu és egy ember egymás mellett. Lesz egy kiszélesedése ennek az utcának, ahol balra is, jobbra is lehet menni. Ezen a ponton megakadok. A helyszínen természetesen a rossz irányt választom, de csak annyiban hátráltat, hogy valamivel többet kell gyalogolnom, de végeredményben ugyanoda érek: a Rajendraprashadhoz vezető lépcső tetejére. Christ szeretném megkeresni, Christof Prakash, írtam már róla; szeretnék kimenni vele valamelyik nap Sarnathba. Ezért jöttem el újra Varanasiba, mivel annak idején nagyon hebehurgya módon néztem csak körül a buddhizmus e szent, ősi városában. Ezért is, meg azért, hogy a minden esti hindu szertartást, a Szent Ganga istenanyához szóló hálaimát fölvegyem videóra. A Gangesz hindu neve Ganga. De erről majd később.

A Rajendraprashad ghat a Gangesz-part központja. Elsősorban itt lehet csónakot bérelni, ide járnak le a Siva-zarándokok szent vizet meríteni, főként itt végzik a rituális fürdést a hívők, az előbb említett hálaima itt hangzik föl esténként. És – legnagyobb bosszúságomra – itt található Varanasi összes csodamasszőre. Négy éve csak néhány volt itt látható, közülük egy jókora érvágást is elkövetett rajtam: tíz perces masszírozásért, aminek egyébként semminemű jótékony hatását nem éreztem, kért 200 rupit, és én – zöldfülű balfácán – ki is fizettem. Jó, akkor még csak néhány napja voltam Indiában, ez volt az első tandíj. Követte aztán több is... Ezek a mostani masszírozók igencsak elszaporodtak. Kétségkívül a mindent kritika nélkül elfogadó; minden bővíért – csak azért, mert indiai – lelkesedő nyugati turisták áldásos hatására lettek ennyien. Mindegyik kezében referencia-könyvecske, dugják az orrod alá, nézd meg, olvasd el, milyen szépeket írt róla Mr. Müller vagy Mrs. Smith. Mennyire hálásak neki, arany kezének, mellyel pillanatok alatt kigyúrta belőlük az évek óta kízó zsábájukat, egyéb nyavalyáikat. Istenem, ezeknek a nyugatiaknak tényleg csak pénzük van, egyebük sincs. Eljönnek Indiába, szürke életkéjükbe valami misztikust keresni, annak ellenére, hogy gőzük sincs semmiről, legkevésbé Indiáról, India kultúrájáról, a keleti emberről. Elhisznek mindent, lelkesednek mindenért, legyen az bármilyen ócska bővli; sikongva borzonganak, ha shadut (szent embert, „fakírt”) látnak, bekenetik homlokukat vörös festékekkel, bár nem tudják, az mit is jelent. Indiainak tűnő ruhát öltenek magukra (szerencsére nem szárít), ami ugyan lehetetlenül áll rajtuk, de büszkén lófrálnak benne az utcán, s csak azért nem röhögi körbe őket egyetlen indiai sem, mert annál sokkal udvariasabb náció. Persze, hogy magukban mit gondolhatnak, azt talán ne firtassuk. Kis magán morgolódás: reggelente elundorodva látom, ahogy kanalazzák zabpelyhüket, agyon cukrozzák, citromozzák teájukat. Jó, mondhatja bárki, hogy ez ostobaság a részemről, ők ezt, és így szeretik. No de – kérdem én – akkor minek jön ide a bolondja? Ezt otthon is ehetné, ezért kár jó sok pénzt kiadni! Az indiai konyha évezredek óta igen híres. Ha már itt van, egyen autentikus indiai ételt, ne odahaza, Londonban, New Yorkban vagy Berlinben mászkáljon keleti étterembe. Na, nem is bosszankodom, úgymint mindegy, meg elképzélhető az is, hogy tényleg ezeket a műtételeket szeretik, műalkotásokat, mű masszőröket. Lelkük rajta. Egy azonban bizonyos: közösséget nem vállalok velük, olyannyira nem, hogy ezek után csavargónak, „világjárónak” vagy valami ilyesminek tartom és nevezem magamat, véletlenül sem turistának. Visszatérve a Rajendraprashad ghatra, a hosszú lépcső két szélén koldusok rázzák tányérkáikat, kiáltásaikkal üldözőbe vesznek. Egyetlen rupiát sem adok nekik, mert azonnal körbe vennének, áttörhetetlen gyűrűt alkotnának körülöttem. Láttam már nem egy ilyen jelenetet, nem kívánok részese lenni. Odébb bűdöskét árulnak, áldozati virágot. Néhány rupiért vehetsz ilyent. Rá kell helyezni a folyó vizére, hét hullámmal elhajtani a partról, hogy kívánságodat Ganga teljesítse. Most virágot sem veszek, begyakorolt üdítőárusomhoz irányítom lépteimet. Chris után kérdezősködöm. Nem, ma még nem látta, de itt van valahol a városban. Néhány szót firkantok egy cetlire, és megkérem: ha meglátja a fiút, adja oda neki levélkémet. Az üzenetben tudatom cimborámmal, hogy újra itt vagyok Varanasiban, megint a Pujában lakom, s ha nem találkoznánk, keressen meg a szállóban. Kifizetem az üdítőmet, valami citromos lötyty volt, és elindulok a Gangesz folyásával szembe a ghatok lépcsőin. Ahogy távolodom a Rajendraprashadtól, úgy fogyatkozik a nép. Erre már csak néhány shadu üldögél, elvétve jár erre valaki, hogy röpké imát mondjon valamelyik isten fülkéje előtt. Annyira magától értetődő, természetes ezeknek az embereknek az ima, mint nekem egy korty víz. Több ezer templom és ilyen kápolnaszerű fülke található szerte Varanasiban. Siva-lingamok is úton-útfélen. Nem múlik el öt perc úgy, hogy valamelyik isten hódoló nélkül maradjon káponkájában. Vajon, miért imádkozik a hindu? Amiért mi, keresztények: a minden napi kenyérért, bűnbocsánatért, üdvözülésért? Esetleg egy boldogabb újjászületésért? Nem tudom, soha nem merültem el a hindu üdvntanban. Chris barátomat ki kell faggatnom erről. Annak ellenére, hogy azt mondta, nem vallásos, bizony, ha betértünk valamelyik templomba, csak megkondította a bejárati harangot, csak összetette a kezét.

Működik fényképezőgépem, kamerám. A szent ember észreveszi, hogy rá irányul az objektív. Eltakarja arcát, és reszelős hangon rám szól: No photo! Oppardon, ha nem, hát nem. Bár azért nem fogom letörölni a felvételt. Hazafelé irányozok, miközben azon elmélkedem, mennyire időtlen város is Varanasi. Ilyen lehetett ez több száz, több ezer éve. Jó, jelentéktelen apróságokban nyilván változott, változik, de egészében véve Ashoka király óta, legfeljebb méretében, egyébben aligha különbözik. A Gangesz, a ghatok, a sikátorok, a bazár – mind-mind ugyan ilyen lehetett. A zebuk, a majmok nyilván ugyanígy korzóztak, az emberek ugyanígy koldultak, imádkoztak, alkudoztak, mint ma. Végigborzong bennem: ez a város egyidős Ninivével, Babilonnal, Thébával. Róma farkasa még csak szoptatta Romulust és Rémust, amikor itt már templomok álltak. A magyaroknak még hírük-hamvuk sem volt, mikor Ashoka hatalmas méretű sztúpát emeltetett Buddha hamvainak. És – igen – holnap, ha török, ha szakad, kimegyek Sarnathba!

A tetőterazon üldögelek, bámulom a lassan szürkésfeketébe sötétedő Gangeszt. Ramnagar felett tiszta az ég, vagy majdnem tiszta, még csillagot is lehet látni. Azért meglepő ez, mert a nagyvárosok fölött akkora szmog van, amit nehéz elképzelni. A por, a kipufogó gázok áthatolhatatlan párnája üli meg ezeket a városokat. Füst, azaz tüzek füstje nem nagyon van, itt kályha, kémény ismeretlen, ráadásul szárított tehéntrágya tüze fölött főznek az asszonyok. Az utcákon összeszedik a zebuk hullatékát, lepényeket formáznak belőle, amit felcsapnak a falra, száradni. Micsoda művészi érzékük van ezeknek az embereknek! A trágyalepényeket ujjukkal kicifrázzák, vonalakat húzkodnak bele, pontokból mintákat pöttyöznek a felületébe. Az erkélyem alatti ház falán is szárad több tucat ilyen tüzelőpalacsinta. Égés közben füstje, szaga alig van. Hiába, errefelé kevés a fa, ezért azt a halottak hamvasztására használják inkább. Csónakokkal szállítják ide, a Manikarnika gathoz, a máglyakészítéshez szükséges méretűre darabolják, amit kemény pénzért vásárolnak meg az itt maradottak, rokonuk elhamvasztásához. Éjjel-nappal füstölög a Manikarnika, a legszentebb hamvasztóhely. Innen, a tetőteraszról jól lehet látni a reflektorok fényében hamvasszürkén felbodorodó füstöt. Nem ez az egyetlen hamvasztó, följebb a Gangesz mentén is láttam egyet, ennél persze, jóval kisebbet, és állítólag a városban is van jó néhány. De a Manikarnika minden vallásos hindu vágya. Meghalni Varanasiban, elhamvadni a Manikarnikán, ez egyenlő az újjászületések körforgásából való kikerüléssel. Pillanatnyilag nem vágyom erre, igaz, nem is vagyok hithű hindu. Lemegyek a szobámba, hogy leírjam a mai nap eseményeit. Igen meleg van, így nyitva hagyom az erkélyajtót. Alig írok naplómbe néhány sort, amikor arra riadok: lepkék, egyéb szárnyas rovarok hada lepte el a szobát. Hiába oltom le a villanyt, ezeket ugyan innen ki nem hajtja semmi. Bár lenne néhány gekkó hálótársam, azok elintéznék ezt a szárnyas hadat. De nincs, így hát belenyugodva a változtathatatlanba, némi fatalizmussal bújok be a takarómul szolgáló lepedő alá.

Hüvös, szeles, borongós a reggel. Már az éjszaka közepén kénytelen voltam hálósákomra cserélni a lepedőt. Nyáron nem tartozéka az ágynak a pléd, minek is, hiszen néha még a lepedő is sok. Első utam az erkélyre vezet, és, nicsak, az alattam lévő lapos tetőn egy mongúz szaglálódik. Kígyóként csusszan ide-oda, szimatolgat, meg-megemeli a fejét, felágaskodik, ennivalót keres. Nem tudom, mit remél, ott talán nincs kígyó, bár ki tudja. Annyi az állat ebben a városban, akár egy idetévedt kobrával is találkozhat. A majmok is megjelennek, mély csöndben mászkálnak a tetőkön, vakaróznak, néha leülnek élvezettel kurkászni egymást. A kölykök rendetlenkednek, a kamaszok verekednek, elhangzik egy-egy felháborodott visítás is. Riki-tiki-tévi eltűnik, nyilván nem kedveli ezt az erőszakos társaságot. Én is összeszedem magam, fürdőszoba-vizit, miegyéb, aztán fölmegyek a tetőre, reggelizni. Indiai ételt kérek, amit bőségesen öblögetek le teával. Nem sietek, minek is?, az ajtómon hagytam egy cetlit Chrisnek, hogy itt megtalál. Körpanorámát készíték a városról. Sajnos, innen a Golden Temple nem látszik, csak a szomszédságában álló Aurangzeb-mecset. Lapos tetők tengere vesz körül, meg kisebb-nagyobb templomok kiugró, gyönyörűen faragott tornyai. Barátom nagy bosszúságomra

végül is nem jelentkezik, elunom a várakozást, hasznosabb dolgoknak kell utána járnom. A napokban indulni akarok tovább, Kajurahóba. Útikönyvem valami badarságot ír, miszerint csak Satnáig utazhatom vonattal, onnan tovább autóbusszal. Ki kell derítenem, mi az igazság ebből. Aztán – ha jön a cimborám, ha nem – kimegyek Sarnathba. Este pedig a Ganga-imát veszem fel videóra. Egyelőre ennyi a terv, ám, hogy mit hoz a nap, majd kiderül. Gyorsan megebédelek, ziwát kérek. Ez nem indiai, hanem zsidó étel. Valami kifliszerűségbe sült csirkevagdalék, kellemesen fűszerezve. Négy éve reszelt sárgarépat kaptam mellé, úgy látszik, ez most hiánycikk, mert most főtt tojással és passzírozott nyers paradicsommal hozzák ki. Hát, lehet, hogy én emlékszem rosszul, de az is lehet, hogy ez az első ziwa, amit a séf az idén készített, minden esetre nem nyerne vele szakácsversenyt. Nem vagyok túlzottan finnyás az ételekre, de ez bizony kissé száraz is, kissé nyögve nyelős, szóval, nem az, amire emlékeztem.

A pályaudvaron kiderül: igaz van Eugene Fodornak, bizony, Satnától csak busz közlekedik Kajurahoba, esetleg Delhiből repülővel közelíthetem meg, naponta jár oda az Air India DC-3-as gépe. Jó, majd töképenzes koromban... Jegyet veszek holnaputánra, később bosszankodom, miért nem az éjszakai vonatra váltottam tickettet, megspórolhattam volna egy hotelszámlát. Megpróbálnám átcsereálni, de több utánjárást igényelne, mint amennyit nyernék vele. A pályaudvar előtt hirtelen ötlettől vezérelve riksát fogok, kivitetem magam Sarnathba. Sofőröm kendővel bekötött fejű, fiatal fickó, igazi Aladdin-pofa. Tetszik vezetési stílusa, bár igencsak kapaszkodnom kell. Széleseben száguld, hihetetlen ügyességgel manőverezik a járművek között, és csak egyszer lök föl egy kerékpárost. Semmi nem történik, robogunk tovább. Hátra nézve látom, hogy a biciklis is feltápáskodik, és folytatja útját.

Sarnathi látogatásom nem kapcsolódik utazásom céljához szervesen. Csupán valószínű, hogy megfordult erre Csoma Sándor is, Calcuttába utaztában. Csak bele kell gondolni: Ladakból nagy nehezen, rengeteg és súlyos poggyásszal Sultanpuron (most Kullunak hívják) keresztül levergődik Delhibe. Innen már kínálja magát az olcsó és célszerű vízi út: a Yamuna folyó. Ez nem sokkal Varanasi fölött ömlik a Gangeszba, amin átszállás nélkül lehet utazni Calcuttáig. Nem elhanyagolható lehetőség egy olyan utazó számára, akinek nehéz, könyvekkel, kéziratokkal tömött ládáival vannak, pénze hordárok, hátsó jóságok bérlésére nagyon kevés, ám ideje annál több áll rendelkezésre. Szinte biztos vagyok benne, hogy megállt itt, ha nem is éppen Varanasi, de Sarnath kedvéért mindenesetre. Hiszen Buddha itt kezdte el nyilvános működését, prédikációinak egy része kőbe vésve látható ma a sarnathi Régészeti Múzeumban. Itt rémlett föl előtte a Nyolcas Út, amely minden bánat elmúltához, a belső békéhez, a megvilágosodáshoz, végső soron a Nirvánához vezet. Itt alakította ki az aszkézis és a szabadosság végletei között az Arany Középut tanát. Halála után (i.e.: 483) jó kétszáz évvel Ashoka király itt, Sarnathban építtetett egy hatalmas sztúpát, a Dharmaradzsikát, amely befogadta Buddha hamvait. Ugyancsak az ő rendelkezésére állítottak emlékoszlopot Lumbiniben (ma Nepálban van), Sziddharta Gautama születési helyén. Mi több, itt, Sarnathban találták meg az 1930-as évek ásatásai során az úgynevezett Ashoka-oszlopot a híres három oroszlánnal, ami később az Indiai Köztársaság jelvénye lett.

Bár Kőrösi nem vált buddhistává – legalábbis nem tudok róla – ámde tökéletesen beszélt, írt, olvasott tibeti nyelven is, szanszkritul is; továbbá hosszú éveken át tanulmányozta a tibeti szent szövegeket Ladakh kolostoraiban, kizárt, hogy ne szakította volna meg útját a buddhizmus legszentebb városa kedvéért. Igaz, tudomásom szerint Sarnathról nem írt sehol, de ez még nem zárja ki a feltételezést: megfordult itt hosszú útja során. Nem tudom elképzelni, milyen lehetett ez a terület a 1930-as évek előtt. A Dhamek-sztúpa nyilvánvalóan a táj fölé magasodott a maga 31 méteres, robusztus testével, akárcsak ma, de a többi, a Dharmaradzsik-sztúpa alapja, a kolostorépület romjai, a bejárat közelében lévő kis sztúpák tömege föld alatt lehetett volna? Nehezen tudom elhinni, hogy a buddhizmus legszentebb helyét egy angolnak kellett kiszabadítania a föld alól a XX. század első felében.

Járkállok a hatalmas kiterjedésű romkertben. Nem nagyon kell kerülgetnem az embereket, nincsenek nagyon sokan. Az a néhány látogató, aki a közelemben kerül, megbámul, ahogy mozgatom a kamerámat, és közben kommentálom a látottakat. Hiába, itt is furcsa, ha valaki magában beszél. Hat faragott kőlépcső vezet le a kolostor szintjére. Rézsű fut körül, helyenként falmaradvánnyal, kirajzolja a kolostor területét. Kövezett út indul a szentély felé, sztúpa-alapok szegélyezik. Az a néhány eligazító tábla, ami elcsúfítja ezeket a csodálatos ősi romokat, nem ad túl sok információt. Találomra bóklászom, próbálom fejben rekonstruálni a hajdani kolostort. Igyekszem magam elé képzelni Buddhát, amint a sztúpák sora közt sétálgat tanítványaival, magyarázva nekik a Tan lényegét. A szentély másfél méter vastag falai óriási épületet sejtetnek. Eszembe ötlök: útba kellett volna ejteni Bodh Gaya-t, ahol megvilágosodott Sziddharta Gautama a bodh-fa alatt. Állítólag ma is él ez a fa. Ám erre idő és pénz hiányában nem is gondolhatok. Talán majd legközelebb. Visszatérek a Dhamek-sztúpához. Javában fényképezem, videózom a falát díszítő faragványokat – részben mértani formák ezek, részben csivirt-csavart ornamentikák – amikor mellém lép egy fickó, a fotózási engedélyemet szeretné látni. Az ilyen kérdést, felszólítást természetesen sehol nem értem meg, mondják bármilyen nyelven, de csak nem megy le a nyakamról a fickó. Egyre hangosabban és tagoltabban mondja, még a könyökömet is megragadja: come, come, és a pénztár felé mutogatva hajtogatja: cassa. Lerázom a kezét magamról, s mivel amúgy is a kijárat felé tartok, színleg vele megyek, meg-megállva, fotóztatva. Akár egy elszánt terelőkutya, a nyomomban van, ha megállok, ő is megáll; elindul, ha elindulok. A kasszában letámadja a pénztárost, hadaró hindi nyelven vehemensen magyaráz valamit. Közbeszóllok: nem értem, mi a probléma, a fickó angolságát sem értem, szóval, mi a zűr? A fényképezéshez jegyet kell venni, mondja a barátságos jegyáros, és megint odavakkant valamit az akadémikusnak. Mondom neki: vettem volna szívesen, de nem láttam kiírva semmit a pénztárnál erre vonatkozólag, nem akartam én áthágni semmi szabályt, dehogy is! Kettőjük között a vita egyre hangosabb, nem értem ugyan, de nem kizárt az édesmamák emlegetése sem. Végül a nagydarab, ősz pénztáros utólag kér tőlem 25 rupit. Miután kifizetem, kísérőm felháborodott szóáradatban tör ki, nyilván példás megbüntetésemet követeli. Ez már sok az öregnek, rárivall a fickóra, és egy erőteljes, mindenki számára tökéletesen érthető kézmozdulattal elküldi a fenébe. A pasas morog ugyan valamit, ám eloldalog, én meg 25 rupival szegényebben, de vigyorogva nézek utána. Aladdin-képű riksásom hűségesen várakozik rám a bejárat közelében. Visszaszágulunk a pályaudvarhoz. Út közben volt ugyan némi „esemény”: a nagy vágta közepette belekoppanunk balról egy másik riksába, majd abban a pillanatban jobbról belénk ütközik egy kisteherautó. A srác körbepillant, egy szemvillanással föléri a kárt – szinte semmi sincs – máris felbőg járművünk motorja, megijedni sincs időm, máris szágulunk tovább. Ezek után szinte mazochista gyönyörrel megbeszélek vele egy találkozót holnap reggel 10 órára, hogy kivitessem magam Ramnagarba. Este a Ganga-imát videózom a Rajendraprashad ghaton. Őt, makulátlanul tiszta, fehér-zöld-arany ruhába öltözött fiatal pap készül a szertartásra. Dobogóikon, köztük és a Ganga között alacsony asztalka, rajta füstölők, különféle szertartási eszközök: emeletes mécsesstartó, fejét magasra tartó kobrát formázó tűztartó, csengő, miegyéb. Közös fohással kezdődik a szertartás. A középső dobogón áll az öt férfi, felettük megszólalnak a felfüggesztett csengők, felhangzik a dobok, csörgők hangja, a mögöttük magasodó templom tornyából – sajnos, valamilyen elektromos eszköz által – elárasztja a ghatot a különlegesen hangzó templomi zene kísérete imaének. Tapssal kísérik a dalt, néha ők is énekelnek, majd szétválnak, elfoglalja mindegyik a maga dobogóját. Vált a templomi ének is, ők meg jobb kezükben parázsló füstölő rudat tartva, bal kezükben szertartási csengőt rázva kísérik a toronyból kacskaringó éneket. Megismétlik mozdulataikat mind a négy égtáj felé. Aztán eszközt cserélnek, most a sokemeletes mécsesstartó van soron, majd a kobraalakú tűzedény. Gomolyog az illatos füst az imádkozó helyek fölött, mindent elnyom a csörgők, dobok hangja, a toronyból áradó zene és imaének. Ha hagynám, hipnotikus transzba ringatna a látvány, az illat, a bódító hangzavar. Erős a hang, de lágyan

ritmusos, emelkedik, süllyed, kacskaringózik, mint a kígyó, mint maga a hatalmas folyó, Ganga anyánk. Az imádkozók mögött több sorban ülnek a hívők, tapssal kísérik a ritmust. Nem turistalátványosság ez, bár a reflektorok élesen megvilágítják az öt papot, ez valódi áhítat, amúgy hindu módra. Idegen, turista nagyon kevés, elvétve villan egy-egy vaku. Jó fél órán át tart az imádkozás, majd kialszanak a tüzek, az illatos füstgomolyokat szétfújja a folyó felől lengedező szellő. Az öt pap, mellük előtt összetett kézzel meghajlanak a Gangesz felé, elbúcsúznak tőle hajnalig. Hát ezért kellett visszatérnem ide, ezt a látványt, hangot, hangulatot akarom hazavinni. Öreg este van már, mire visszaérek a Pujába.

Írtam ugyan már az állatokról, de a mai sztorikat nem hagyhatom ki. A szarvasmarhákkal volt a legtöbb bajom. Ballagtam a Gangesz felé. Egy kérődző tehén mellett vitt volna az utam a keskeny síkátorban. Nem is lett volna semmi baj, ha egy kutya nem ijesztgeti ezt a tehénbőrbe bújt sovány bőregeret. Ijedtében felkapta a fejét és jól oldalba vágott a szarvával. Még hogy ő ijedt meg! Engem a frász tört ki, azt hittem, menten legázol a marhája.

Később. Egy másik síkátoron igyekszem a bazar felé. Egy megtermett bika zárja el az utat előttünk. Szerencsére nem én álltam szemközt vele, előttem volt már néhány felnőt, egy-két gyerek. Megmerevedett élőkép: fenyegető tartású bika, tanácstalan emberek. Egy férfi próbálja jobb belátásra téríteni az állatot, hadonászik feléje, hujjogat. Ez már sok a zsömlesztínű, több mázsás állatnak, fejét le, farkát fölszegve rohamra indul. Spriccelünk szerte szét, két kissráccal együtt beugrom egy lakásba. Hála Sivának, ajtó nem állja utunkat, de a szemöldökfa hindura van méretezve, hát nagyot koppan koponyám a gerendán. A percek alatt diónyira dagadt puklit simogatva homlokomon indulok tovább. Komolyan mondom, jobban félek ezektől a barmoktól, mint bármelyik, sötét képű helybelitől.

Más. Ülök a Puja tetőteraszán, elköltöttem már a vacsorámat, a teámat kortyolgom, bámulom a folyó tükrén csillogó fényeket. Arra leszek figyelmes, hogy a sötétből egy megtermett kutya lép elő és az étterem világos ajtaja felé tart. Kutya itt? Aztán fölismerem: megtermett kanmajom sétál át a teraszon, felkapaszkodik egy asztalra, ahonnan belát az étterembe, és kíváncsian nézeget a hangosan bömbölő televízió felé. Elbűvölve bámulom. Hamarosan megunja, leugrik az asztalról, nesztelen léptekkel elballag mellettem, és fölkiporodik a korlátra, tőlem néhány méterre. Győz a kíváncsiságom, fölállok, hogy közelebből szemügyre vehessem. Hát nem nekem támad a pofátlan majma? Felém csap a jobb kezével, éktelenül viczorog, morog. Ijedten hátrébb lépek, és a még égő gyufát – most gyújtottam rá – feléje dobom. Hátrahököl, de eszébe sincs odébbállni. Kaffog, villogtatja hegyes szemfogait. Engem is elhagy a béketűrés – eszembe sem jut, hogy megharaphat, pedig dehogynem! – dobbantok egyet, rákiáltok magyarul. Ettől-e, vagy, mert már unja a huzakodást, megvető tekintettel hátrapillantgatva a válla fölött, elindul a korláton egyensúlyozva, majd egy lendüléssel eltűnik a sötétben.

A minap szánakoztam azon, nincs gekkó lakótársam, pedig nagyon hasznos lenne a nap közben és este a szobámat elárasztó lepkék és egyéb szárnyas rovarok megfékezésére. Hát ma este megjelent kettő is. Egy aprócska, lehet talán öt centi, és egy természetesebb példány. Csinos szürkés-rózsaszín mindkettő, és szemmel láthatóan éhesek. Felgyújtom a villanyt és kinyitom néhány percre az erkélyajtót. Özönlik is befelé a szárnyas sokaság. Ennyi talán elég lesz kettőjüknek – gondolom, és kizárom a többi rovar. Egy darabig kóvályognak a levegőben, majd egy részük a mennyezetre, és jó néhány a tükör fölötti lámpa köré, a falra telepszik. Élvezettel figyelem, ahogy megindul a vadászat. Gekkoim óvatosan belopnak egy-egy lepkét, néhány centire megtorpannak a mit sem sejtő zsákmány mögött, majd villámgyorsan lerohanják. A lepkének megijedni sincsen ideje, máris vacsorává válik. Alig fél óra múlva rovartalan a szobám. Úgy vélem, jól laktak vadászaim, így aztán leoltom a villanyt, jó éjszakát.